

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri

Arviointikertomus 2014

Sisällysluettelo

1. Lautakunnan toiminta	3
2. Vuoden 2013 arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi	4
3. Sairaanhoitopiirin strategia	5
4. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	5
Toiminnalliset tavoitteet	6
Taloudelliset tavoitteet	7
Talouden tasapaino	8
5. Henkilöstö	9
6. Havainnot vuoden 2014 arviointikohteista	9
Uusi sairaala –hanke	9
Päivystyksen toimialue	12
Väistö 3	13
Psykiatrian toimialue ja Juurikkaniemen sairaala	13
Lastenpsykiatria	14
Keuruun terveysasema	15
Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	16
7. Vertailu muiden Erva-alueen sairaanhoitopiirien kehitykseen	16
8. Esitys valtuustolle	20

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2014

1. Lautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 71 §:n mukaan arvioida, ovatko valtuuston talousarviossa asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Kuntayhtymän tarkastussäännön mukaan lautakunnan on toimitettava vuosittain arviointinsa tulokset valtuustolle viimeistään kaksi viikkoa ennen tilintarkastuskertomuksen valtuustokäsittelyä.

Sairaanhoitopiirin valtuusto valitsi 12.4.2013 toimikaudeksi 2013–2016 tarkastuslautakuntaan seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

JÄSEN	VARAJÄSEN
Esko Tammenoja Laukaa puheenjohtaja	Anna Koivu Jyväskylä
Tiina Minkkinen Viitasaari varapuheenjohtaja	Pentti Kytölä Konnevesi
Tapani Mäki Jyväskylä	Simo Jämsä Keuruu
Pia Nyman Jyväskylä	Mirja Drake Viitasaari
Hellevi Saarenpää Jyväskylä	Eero Kinnunen Saarijärvi

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut sisäinen tarkastaja Jarmo Jäspi ja teknisenä sihteerinä toimistosihteerinä Marja-Liisa Tuikkanen.

Kuntalain 72 §:n mukaisesti hallinnon ja talouden tarkastamista varten on valittu JHTT-yhteisöksi KPMG Kunta Oy (KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy), jonka vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHTT Paula Hellén-Toivanen.

Tarkastuslautakunta määritteli arvioinnin painopisteiksi vuodelle 2014 Uusi sairaala -hankkeen ja sairaanhoitopiirin talouden.

Tarkastuslautakunnalla on käytössään esitietolomake, joka lähetetään harkinnan mukaan etukäteen kuultaville. Tarkastuslautakunnan näkökulmasta tarkoituksena on saada esityksistä enemmän hyötyä ja varmistaa, että olennaiset asiat tulevat käsitellyiksi. Esitietolomakkeen toivotaan helpottavan alustajien valmistautumista esityksiinsä.

Tarkastuslautakunta on tehtävänsä suorittamiseksi kokoontunut 10 kertaa ja perehtynyt toimintakertomukseen. Tilintarkastaja ja sisäinen tarkastaja ovat raportoineet tarkastuslautakunnalle havainnoistaan. Tarkastuslautakunta järjesti KYS:n erityisvastuualueen tarkastuslautakuntien neuvottelupäivät syyskuussa Jyväskylässä. Päivillä

oli esillä mm. hankkeiden riskienhallinta, uusi kuntalaki ja sen vaikutuksia tarkastuslautakunnan työlle.

Tarkastuslautakunta kuuli kokouksissaan sairaanhoitopiirin johtaja Juha Kinnusta, projektijohtaja Mikko Jylhää, johtajaylilääkäri Vesa Katajaa, päivystyksen toimialueen johtaja Johanna Tuukkasta, projektipäällikkö Jari Ilvestä, psykiatrian toimialueen johtaja Tarja Sauria, lastenpsykiatrin erikoisalan ylilääkäri Kirsi Mustosta, tietohallintojohtaja Minna Rehniä, talousjohtaja Aija Suntioista ja henkilöstöjohtaja Eeva Aarniota.

Tarkastuslautakunta teki seuraavat tutustumiskäynnit:

- Uusi sairaala –hankkeen projektitoimistoon
- Päivystyksen tiloihin
- Väistö 3:n tiloihin
- Rakennus 45:teen/lastenpsykiatrian tiloihin
- Juurikkaniemen sairaalaan, jossa toimintaa esitteli osastohoitaja Tarja Rantanen
- Keuruun terveysasemalle, jossa toimintaa esittelivät tk-lääkäri Johannes Routila, osastonhoitaja Helena Ala-Viinikka ja osastonhoitaja Mari Kolu

Tarkastuslautakunta on pannut tyytyväisyydellä merkille, että kuultavat ja toimintaa esittelevät ovat paneutuneet hyvin esityksiinsä. Kuullut alustukset ja tutustumiskäynnit ovat olleet valaisevia ja antaneet uutta tietoa toiminnasta. Tehdyt tutustumiskäynnit avasivat hyvin näkökulmaa käytännön toimintaan.

Tarkastuslautakunta on tavannut valtuuston ja hallituksen puheenjohtajiston sekä hallituksen kokoukseen osallistuvat viranhaltijat yhteisessä keskustelutilaisuudessa joulukuussa. Tilaisuudessa käsiteltiin sairaanhoitopiirin strategian päivytystä, Sote-uudistusta, Uusi sairaala –hanketta, kuntalain uutta määräystä riskienhallinnasta ja hallituksen väliarvioita omasta ja uudistuneen viranhaltijajohdon siihen astisesta toiminnasta.

Tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa sekä erillisessä henkilöstökertomuksessa on selvitetty vuoden 2014 toimintaa. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan ne antavat riittävän kuvan sairaanhoitopiirin toiminnasta ja taloudesta.

Tarkastuslautakunta esittää omassa arviointikertomuksessaan lähinnä niitä asioita, joita se painottaa tai joihin se on toimintavuoden aikana yksityiskohtaisemmin tutustunut sekä arvioi sitä, onko edellisen tarkastuslautakunnan vuotta 2013 koskevan arviointikertomuksen havainnot huomioitu.

2. Vuoden 2013 arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Tarkastuslautakunta esitti vuoden 2013 arviointikertomuksessa valtuustolle:

1. että se pyytää hallitukselta selvityksen potilasturvallisuussuunnitelman jalkauttamisesta ja arvion potilasturvallisuuden tilasta sairaanhoitopiirissä
2. että se pyytää hallitusta määrittelemään sitovat toiminnalliset tavoitteet vuoden 2015 talousarvioon

3. että se pyytää hallitukselta selvityksen, mitä toimenpiteitä on suunniteltu perussopimuksen saattamiseksi ajan tasalle

Valtuusto käsitteli hallituksen antamat selvitykset kokouksessaan 3.10.2014. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan hallitus oli huolella valmistellut lisäselvitykset ja ne olivat riittävät.

3. Sairaanhoitopiirin strategia

Sairaanhoitopiirin strategia/Edelläkävijä terveyteen on laadittu vuosille 2011-2013 (valtuusto 10.6.2011). Sairaanhoitopiirissä on käynnistetty strategian päivittäminen syksyllä 2014. Strategia on valtuuston käsittelyssä 5.6.2015.

Koko sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuu monenlaisia muutospaineita talouden, lainsäädännön ja toimintaympäristön muuttumisen vuoksi. Tällaisessa tilanteessa korostuu selkeän, ääneen lausutun strategian merkitys. Eduskunnassa 13.3.2015 hyväksytty uusi kuntalaki tekee kuntastrategiasta pakollisen asiakirjan, mikä omalta osaltaan viestittää strategian merkitystä.

Vuoden 2014 talousarviossa ja tilinpäätöksessä ei ole erikseen esitelty sairaanhoitopiirin strategiaa tai strategisia tavoitteita, mikä johtunee sairaanhoitopiirissä ylimmän johdon henkilöstömuutoksista vuonna 2013. Tarkastuslautakunta näkee, että strategian päivittämisen yhteydessä on tärkeää pohtia sen toteutumisen seuranta ja raportointi valtuustolle.

Vuoteen 2014 sisältyy monta merkittävää asiaa: keskussairaala vietti 60-juhlavuotta, valtuusto teki uuden sairaalan investointi- ja sijaintipäätökset, Kangasvuoresta muutti kaksi psykiatrian osastoa keskussairaalan mäelle, yhdistettiin osastoja, yhtiöitettiin kahden liikelaitoksen toiminta osaomisteisille yhtiöille, vähennettiin työpanosta, hoitotakuulain tavoitteissa pysyttiin. Toimintakertomuksessa todetaan (sivulla 6), että kokonaisuudessaan vuoden 2014 toimintaindikaattorit osoittavat, että sairaanhoitopiiri on edennyt uudistettavassa strategiassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Tarkastuslautakunnan mielestä sairaanhoitopiiri onnistui toiminnassaan kokonaisuutena tyydyttävästi lukuun ottamatta tilikauden tulosta.

4. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

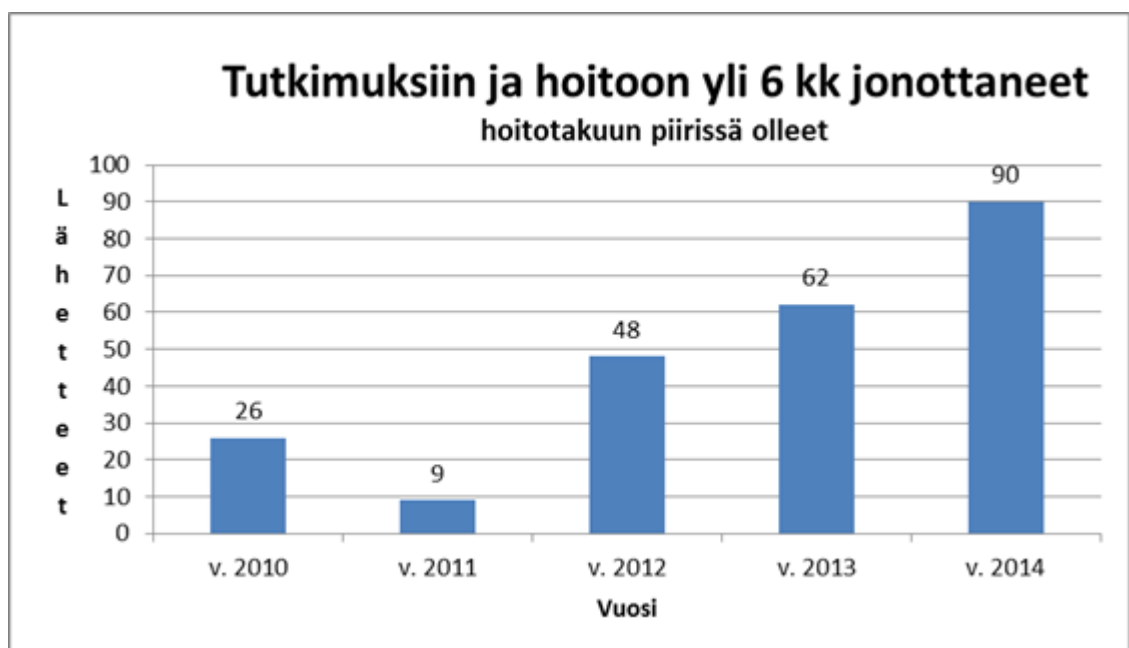
Hyväksyessään vuoden 2014 talousarvion 5.12.2013 valtuusto vahvisti toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Valtuusto ei määritellyt sitovia toiminnallisia tavoitteita lainkaan. Taloudellisiksi sitoviksi tavoitteiksi määriteltiin palvelujen myyntitulot jäsenkunnille ja tilikauden tulos sekä Uusi sairaala –hankkeen määräraha, toiminnan muutosten vaatimat tilajärjestelyt ja muut investoinnit. Liikelaitosten osalta hyväksyttiin sitoviksi taloudellisiksi tavoitteiksi investointien kokonaismäärä ja pääoman tuotto. Sitoviksi pääomarahoituksen eriksi valtuusto päätti lainojen määrän.

Toimintakertomuksessa on selostettu kattavasti toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että tilinpäätöksessä on esitetty hallituksen asettamien toiminnallisten tavoitteiden toteutumista (kohta 1.6/ sivut 19-23). Ne auttavat hahmottamaan toiminnan toteutumista muunkin kuin talouden näkökulmasta.

Toiminnalliset tavoitteet

Kun sairaanhoitopiirissä ei ole asetettu valtuustoon nähden sitovia toiminnallisia tavoitteita, tarkastuslautakunta on tarkastellut lähemmin ns. hoitotakuun toteutumista, koska sitä seurataan maan laajuisesti.

Hoitotakuu on toteutunut THL:n hyväksymien raja-arvojen mukaisesti. Tilanne parani selvästi vuodesta 2013.

Tutkimuksiin tai hoitoon yli 6 kk jonottaneiden määrä kasvoi vuodesta 2013. Erityisesti silmätaudeilla/kaihileikkauksissa tilanne on huono, jossa yli 6 kuukautta jonottaneita oli 67 eli enemmän kuin 2/3 jonottaneiden kokonaismäärästä.

Potilasturvallisuuden osalta oli tavoitteeksi asetettu se, että hoitohenkilöstö suorittaa verkkokurssin vuoden 2014 loppuun mennessä. Tämä tavoite ei toteutunut.

Taloudelliset tavoitteet

TAVOITTEET Muutettu talousarvio kv 3.10.2014	Arvio
Palveluiden myynti jäsenkunnille	Meni yli arvion
Liiketulot	Meni alle arvion
Investoinnit	
Uusi sairaala	Meni yli arvion
Toiminnan muutosten vaatimat tilajärjestelyt	Meni yli arvion
Muut investoinnit	Jäi alle arvion
Liikelaitosten investoinnit	Jäi alle arvion
Pääomarahoitus	
Pitkäaikaiset lainat	Arvion mukaan
Pitkäaikaisten lainojen lyhennys	Arvion mukaan
Liikelaitosten sijoitetun pääoman tuotto	Tavoite toteutui

Taloudellisista tavoitteista ylittyi palveluiden myynti jäsenkunnille, joka ylitti talousarvion 0,4 %. Tulosta voi pitää hyvänä aikaisempiin vuosiin verrattuna. Vuonna 2013 ylitys oli 4,4 %. Toimintakulut kasvoivat vain 1,2 % vuodesta 2013 eli 4,2 milj. €, mitä tarkastuslautakunta pitää positiivisena asiana, kun otetaan vuoden aikana esille tulleet menot kasvattavat tekijät. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että tilikauden tulosta ei ole määritelty sitovaksi tavoitteeksi.

Toimialueiden taloudellisten tavoitteiden toteutuminen (+=ylittyi, -=alittui)

	Toiminnan tulot	Hoitopalvelutulot jäsenkunnilta	Toiminnan menot
Operatiivinen toimialue	+	+	+
Konservatiivinen toimialue	-	-	+
Psykiatrinen toimialue	-	-	-
Päivystysalue	+	+	+
Lääkinnällinen toimialue	+		+
Tukipalvelut	-		-

Operatiivinen, päivystys ja lääkinnällinen toimialue ylittivät talousarvionsa.

Sairaanhoitopiirin osavuosikatsauksessa II/2014 oli nähtävissä mahdollinen alijäämän syntyminen. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan yhtymähallitus reagoi osavuosikatsauksen II/2014 tilanteeseen ja sai kurottua siinä olevaa alijäämää kiinni. Loppuvuodesta esille tulleet uudet menoerät aiheuttivat sen, että tilikauden tulos jäi alijäämäiseksi.

Talouden tasapaino

Sairaanhoitopiirillä on aikaisempia alijäämiä 9,7 milj. €. Vuonna 2014 tuli alijäämää 6,1 milj. €, joten vuoden 2014 lopussa on alijäämää 15,8 milj. €. Talousarviossa 2014 ennustettiin alijäämän olevan 0,2 milj. €. Tästä näkökulmasta voidaan sanoa sairaanhoitopiirin epäonnistuneen talouden hoidossaan totaalisesti. Kun tarkastellaan tarkemmin alijäämän syntymiseen vaikuttaneita tekijöitä, voidaan saada hieman toisenlainen kuva. Alijäämään vaikutti erityisesti kolme eri tekijää: potilasvahinkovakuutusmaksu nousu (3,8 milj. €), lomapalkkavarauksen nousu (1,6 milj. €) ja luottotappioiden kasvu (0,9 milj. €). Ilman näitä eriä sairaanhoitopiiri olisi pysynyt talousarviossaan. Lomapalkkavarauksen muutoksen sairaanhoitopiiri olisi voinut arvioida etukäteen. Luottotappioiden kasvuun vaikutti perintätoimiston tekemä virhe aikaisempien vuosien kohdalla, minkä takia luottotappioita on kirjattu aikaisemmin liian vähän. Tarkastuslautakunta muistuttaa tämän takia ostopalvelujen valvonnan tarpeesta.

Alijäämät on katettava. Uusi kuntalaki (voimaan 1.5.2015) asettaa aikaisempaa tiukemmat velvoitteet niiden kattamiseen. Vuoden 2015 tilinpäätöksessä olevat alijäämät on katettava viimeistään vuoden 2020 tilinpäätöksessä. Lisäksi kirjanpitolautakunnan kuntajaos on lausunnossaan 112/2015 esittänyt, että jäsenkuntien tulee tilinpäätöstä laatiessaan ottaa tietyissä tapauksissa huomioon myös kuntayhtymien alijäämät.

Sairaanhoitopiirin kuntalaskutushintoja ei pääsääntöisesti muuteta vuoden aikana eikä lähetetä tasa-laskuja tilikauden tuloksen mukaan. Järjestelmällä on omat hyvät puolensa, mutta se aiheuttaa ongelmia, jos tulee jokin olennainen uusi tekijä, joka nostaa sairaanhoitopiirin menoja. Tämä tilanne korostuu nyt kun sairaanhoitopiirillä on alijäämää.

Tarkastuslautakunta on pohtinut, miten vuonna 2014 syntynyt alijäämä vaikuttaa vuoden 2015 talousarvion toteutumiseen. Tarkastuslautakunnan käytettävissä olevien tietojen mukaan tässä vaiheessa ei ole sellaista tietoa, että voitaisiin sanoa varmuudella arvioida talousarvion toteutumisen olevan joltain osin epärealistinen. Toki siihen liittyy epävarmuustekijöitä.

Taloussuunnitelman 2015-2019 perusteella alijäämät eivät tule katettua suunnittelu-kaudella, mikä vaatii toimenpiteitä. Toimintakertomuksessa (sivu 9) asia tuodaan esille toteamalla, että vuoden 2014 tilinpäätöksen valmistuttua on kuitenkin selvää, että suunnitelma alijäämien kattamisesta ei ole riittävä, vaan suunnitelmaa on tarkistettava. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että suunnittelukauden lopulla alkavat Uuden sairaalan rakentamisen kustannukset rasittaa jäsenkuntien taloutta.

5. Henkilöstö

Henkilöstökertomus vuodelta 2014 antaa erittäin kattavan kokonaiskuvan sairaanhoitopiirin henkilöstöstä. Siinä seurataan strategisten toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamista. Esitystapa on onnistunut ja keskeiset asiat nousevat hyvin esille.

Henkilöstön työpanos on vähentynyt 6,5 % tavoitteen mukaisesti. Eläkkeelle siirtymisikä on hieman laskenut (0,5 v), vaikka vanhuuseläkkeelle siirtymisikä on noussut. Varhe-maksut ovat pienentyneet. Määräaikaisten osuus henkilökunnasta on laskenut. Vakituisten henkilöstön määrä on vähintään 80 % 19 vastuualueella tai liikelaitoksessa. Suurin ikäryhmä on 55-59 -vuotiaat. Sairauspoissaolot ovat nousseet hieman (0,3 päivää/henkilö).

Yhteistoimintaneuvotteluissa asetettu 3,0 milj. € tavoite saavutettiin puoliksi eli 1,5 milj.. Sairaanhoitopiirissä ei toteutettu lomautuksia tai irtisanomisia säästökeinona.

Kehityskeskustelujen käymisessä ei saavutettu asetettua tavoitetta. Käytyjen kehityskeskustelujen määrä jopa väheni vuodesta 2013. Tarkastuslautakunta pitää tätä suuntausta huolestuttavana. Tarkastuslautakunnan mielestä kehityskeskustelujen merkitys korostuu nyt, kun on tulossa suuria muutoksia sekä sairaanhoitopiirin omassa toiminnassa että koko terveydenhuollossa.

Kaikki tunnusluvut eivät ole parantuneet edellisestä vuodesta, mutta monessa asiassa on edetty ja ongelmat on tiedostettu ja niihin pyritään vaikuttamaan. Tarkastuslautakunta korostaa henkilöstösuunnittelun merkitystä matkalla uuteen sairaalaan ja pitää hyvänä tavoitteena sitä, että 2016 suunnittelukeskusteluissa on käytettävissä toimialuetasoinen ja ensimmäinen sairaanhoitopiiritasoinen henkilöstösuunnitelma kokonaisuus. Henkilöstökertomuksessa tuodaan esille jo käyttöön otettuja Uusi sairaala –hankkeen mukaisia toimintamalleja.

Tarkastuslautakunta sai selvityksen vuonna 2014 tehdyistä ylitöistä. Saadussa selvityksessä ei ilmennyt olennaista poikkeamaa sallituista määristä, mutta ylitöiden kertymisseurantajärjestelmässä on kehitettävää, koska tietojen kerääminen vaatii aikaa ja ne eivät olleet kaikilta osin kattavia.

6. Havainnot vuoden 2014 arviointikohteista

Uusi sairaala

Valtuusto teki 5.12.2014 Keski-Suomen asukkaiden terveydenhoidon kannalta historiallisen päätöksen hyväksyessään Uuden sairaalan investointipäätöksen. Päätös edistää omalta osaltaan laadukasta ja lähellä olevaa erikoissairaanhoitoa keskisuomalaisille pitkälle tulevaisuuteen. Uusi sairaala -hanke on suurin julkinen investointi Keski-Suomessa. Investoinnin suuruutta voidaan lähestyä usealla eri tavalla. Voidaan tarkoittaa esim. rakennuksen kustannusarviota, rakennuksen ja sen vaatimien koneiden, laitteiden ja ICT:n kustannuksia, voidaan tarkoittaa erikoissairaanhoitoon kustannusarvioita ilman perusterveyden integraatiota tai sen kanssa tai vaikutusta. Kaikki ovat omasta näkökulmastaan oikeita. Olennaista on kuitenkin se, että ollaan selvillä, mistä kustannuksista puhutaan ja mihin verrataan.

Investointipäätöksessä 5.12.2014 kustannuksiksi esitettiin 333 milj. euroa, € Päivitetyn kustannusarvion mukaisesti erikoissairaanhoidon rakennuskustannukset ovat yhteensä noin 275,2 milj. euroa ja Jyväskylän kaupungin perusterveydenhuollon integraation rakennuskustannukset noin 38,5 milj. euroa eli yhteensä noin 313,7 milj. euroa. Arvioitujen rakennuskustannusten lisäksi tulevat vielä asemakaavan vaatimien pysäköintipaikkojen lunastushinta noin 15 milj. euroa sekä liikenneväylien rakentamiskustannukset noin 4,5 milj. euroa. Tämän lisäksi tulee ICT:n ja lääkinnällisten laitteiden sekä muita kustannuksia n. 100 milj.

Tarkastuslautakunta painottaa, että valtuusto ja jäsenkunnat pidetään ajan tasalla kustannuskehityksestä ja sen muutoksista.

Tarkastuslautakunta on seurannut Uuden sairaan tonttikauppojen valmistelua ja saanut selvityksen projektihallinnasta sekä tulevan toiminnan suunnittelusta, johon liittyy kiinteästi ICT-ratkaisut.

Projektijohtaminen

Uusi sairaala -hanketta vietii aluksi eteenpäin uuden etsimisen periaatteella, mikä sopi alkuvaiheeseen. Hankkeen etenemisen ja laajentumisen sekä täsmentymisen myötä projektijohtaminen on muuttanut luonnettaan. Projektioorganisaatiota vahvistettiin nimeämällä projektijohtaja ja selkeyttämällä hänen asemaansa.

Tarkastuslautakunnan havaintojen mukaan projektijohtaminen on saatettu hankkeen mittavuutta vastaavalle tasolle. Riskienhallintaan on kiinnitetty huomiota. Hankkeelle on laadittu aikataulu, minkä avulla on helppo seurata hankkeen etenemistä. Uusi sairaala –hanke ei ole pelkkä mittava rakennushanke, vaan siihen sisältyy olennaisena osana uusien toimintamallien ja ICT-ratkaisujen käyttöönotto. Projektioorganisaatioon kuuluu monen eri alan ammattilaisia, jotka tulee saattaa toimimaan yhteistyössä. Tämän kokonaisuuden hallinta asettaa huomattavat haasteet projektijohtamiselle.

Sijoituspaikka ja tonttikaupat

Tarkastuslautakunta on seurannut tonttikauppoja ja sijoituspaikan valintaa. Niissä oli monta eri vaihetta ja niihin kytkeytyi lukuisia osapuolia. Prosessin yhteydessä selvitetiin EU-lainsäädännön vaikutuksia tonttikauppoihin. Itse prosessiin käytettiin aikaa ja siitä kertyi kustannuksia, joiden todellinen määrä ei ole vielä tiedossa.

Uuden sairaalan tarvetta ja sen mahdollista sijoituspaikkaa on pohdittu vuodesta 2011. Valtuusto käsitteli Uusi sairaala hanketta 14.12.2012, jolloin todettiin, että uutta tilaa rakennettaisiin tässä vaihtoehdossa 74.000 m² ja tila sijoittuisi nykyisen, purettavaksi aiotun pesulan paikalle sekä Kukkumäentien toiselle puolelle tonteille, joiden ostamisesta oli laadittu aiesopimukset. Tonttien hinnoista oli saatu kahden riippumattoman tahon arviot ja niiden perustella oli käyty toinen neuvottelukierros tonttien omistajien kanssa. Valtuusto teki lopullisen päätöksen sijaintipaikasta 21.2.2014, jolloin päätettiin jatkaa suunnittelua valtuuston 14.12.2012 tekemän päätöksen mukaisesti. Sijoituspaikka päätöksen tueksi teetettiin Pöyry CM Oy:llä selvitys sijoituspaikkavaihtoehdoista ja pyydettiin jäsenkunnilta lausunnot vaihtoehdoista ja sitoutumisesta hankkeeseen. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kiinteistöhankinta ja –hallintaosaamista tulee kehittää.

Kuva 1 Uusi sairaala-hanke, arkkitehtikuva

Uusi toimintamalli

Uusi sairaala -hanke koostuu arkkitehtuurista, prosesseista ja ICT- ratkaisuista. Uudessa sairaalassa muuttuvat myös työskentelytavat eivät pelkästään tilat. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan uuden toimintamallin suunnittelu etenee. Uusien toimintamallien käyttöönottoa on aloitettu jo nyt, jotta ne olisivat valmiina, kun sairaalarakennus valmistuu.

ICT-ratkaisut ovat keskeinen osa Uutta sairaalaa. Tavoitteeksi on asetettu älykäs sairaala, joka automatisoi toimintoja, ehkäisee virheitä ja tehostaa toimintaa. Tarkastuslautakunta jäi pohtimaan ICT-ratkaisujen kustannusarviota ja yhteen sovittamista olemassa oleviin järjestelmiin. ICT-ratkaisujen yhteydessä on otettava huomioon, että nykyisin käytössä olevat ohjelmistot vaatisivat päivittämistä joka tapauksessa, jos niiden käyttöä jatkettaisiin.

Muuta

Uusi sairaala hanke on kustannuksiltaan, työmäärältään ja vaikuttavuudellaan mittava hanke. Tarkastuslautakunta korostaa sitä, ettei Uusi sairaala –hankkeesta saa luoda omaa erillistä, muusta toiminnasta erillään olevaa saareketta (valtiota valtiossa). Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen tähän on kiinnitetty huomiota. Henkilökuntaa on otettu laajasti mukaan suunnitteluun.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, ettei Jyväskylän kaupungin kanssa ei ole vielä solmittu kirjallista sopimusta perusterveydenhuollon integraatiosta ja kustan-

nusten jakautumisesta. Tarkastuslautakunta korostaa kirjallisen sopimuksen tärkeyttä, jotta kaikki tahot tietävät, mistä on sovittu.

Päivystyksen toimialue (toiminta ja tilat)

Päivystys keskittyy entistä enemmän keskussairaalaan, kun maakunnassa lähipäivystysten aukioloaikoja supistettiin eri terveysasemilla yhteensä 44 h iltaja viikonloppupäivystyksestä. Päivystyksessä työskentelee 10 akuuttilääkärinä, jotka tekevät 25 % kaikista päivystysvuoroista. Päivystyksessä ei ole käytetty keikkalääkäreitä. Sairaanhoitajavastaanottoa on lisätty. Päivystyksessä työskentelee lääkkeen määräämisoikeuden omaavia sairaanhoitajia. Sairaanhoitajat tekevät erilaisia hoitotoimenpiteitä.

Päivystyksen toimintaan vaikuttaa paljon se, miten hyvin perusterveydenhuolto toimii. Päivystys ei voi toimia normaalivastaanottojen paikkana. Päivystykseen hakeutuvista potilaista on arviolta 10–20 prosenttia sellaisia, jotka voitaisiin hyvin hoitaa potilaan omalla terveysasemalla virka-aikana. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan asiaan pyritään vaikuttamaan mm. tiedottamalla siitä, mitkä tapaukset kuuluvat päivystykseen.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan päivystyksen kuntalaskutushinnoittelu ei ole kaikilta osiltaan vastannut kustannuksia. Tähän on ollut syynä mm. vuoden aikana tehdyt toimintamuutokset.

Vuoden 2015 alussa voimaan tulleen uuden päivystysasetuksen määräykset oli pääosin toteutettu sairaanhoitopiirissä jo aikaisemmin.

Kuva 2 Päivystys, traumapoli

Päivystys on henkilökunnan suhteen vetovoimainen työyksikkö. Tästä on yhtenä osoitukseksi, että sosiaali- ja terveysministeriön Mielekäs-ohjelman arvioinnissa valittiin yhteispäivystyspiste yhdeksi verovoimaiseksi työpaikaksi. Ohjelman tarkoituk-

sena on tehdä tunnetuksi ja levittää onnistuneita käytäntöjä ja keinoja sote-alan mielekkyyden ja kiinnostavuuden lisäämiseksi.

Päivystyksen tilat valmistuivat vuonna 2007. Silloin suunniteltiin käyntimääräksi 50.000/vuosi. Vuonna 2014 niitä on 87.788, missä on kasvua 5,4 % edelliseen vuoteen verrattuna. Useat kunnat ilmoittivat Novan suunnitteluvaiheessa, että heillä säilyy oma päivystys. Nyt seitsemän vuotta myöhemmin tilanne on se, että maakunnan yöpäivystys on keskitetty Novaan. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, ettei silloisilla tiedoilla kyetty näkemään tulevia muutoksia.

Väistö 3

Väistö 3 otettiin käyttöön vuoden 2014 alussa. Siellä toimivat kuntoutusosasto, päiväsairaala sekä reumatautien ja keuhkosairauksien poliklinikat. Tarkastuskäynnillä jäi käsitys, ettei suunnitteluprosessi ollut kaikilta osin selvä. Kesken rakentamisen päätettiin, että tiloihin sijoittuvatkin muut toiminnot kuin alun perin oli suunniteltu. Sen takia kaikkia uusien toimintojen vaatimia asioita ei voitu enää ottaa huomioon rakentamisessa ja nyt tiloihin kohdistuu monenlaisia muutostoiveita, koska alun perin ne suunniteltiin toisenlaiseen toimintaan.

Kuva 3 Väistö 3
Kuva Jussi Jäppinen

Psykiatrian toimialue ja Juurikkaniemen sairaala

Psykiatrian toimialue vastaa psykiatrian ja nuorisopsykiatrian sairaanhoidon palveluista. Toimialueen toimintaa haittaa pula erikoislääkäreistä. Lääkäripulaa on jouduttu paikkaamaan ostopalveluilla. Hoitotakuun vaatimuksista on kuitenkin selvitty. Palvelut ovat keskittyneet entistä enemmän Keskussairaalan yhteyteen, kun Kangasvuoren osastot muuttivat sädesairaalan tiloihin. Laitospaikkoja on vähennetty määrätie-

toisesti. Niinpä Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä on vähiten psykiatrian laitoshoitopäiviä ja -jaksoja /1000 asukasta verrattuna muihin sairaanhoitopiireihin.

Psykiatrisessa sairaalahoidossa toteutetaan työnjakoa, jonka mukaan Juurikkaniemen sairaala vastaa psykiatrisesta kuntouttavasta sairaalahoidosta. Sairaalassa toimii tällä hetkellä kaksi osastoa ja potilaspaiikkoja on 35. Juurikkaniemen toimintaedellytyksiä on selvitetty vuoden aikana ja asian käsittely on edelleen kesken. Aluehallintovirasto on tehnyt tarkastuskäynnin sairaalaan. Sairaanhoitopiiri on antanut vastauksensa Aville vuonna 2015. Paloviranomaiset ovat todenneet poistumisturvallisuudessa puutteita, minkä takia rakennuksen paloturvallisuutta joudutaan parantamaan asentamalla sprinklerjärjestelmä. Osastojen tilat ovat vanhahtavat, osin sokkeloiset. Tilojen yleiskuva on kuitenkin siisti. Saniteettitiloissa ilmeni lähinnä ahtauteen ja toimivuuteen liittyviä puutteita. Tarkastuslautakunta pani merkille, että vain osa tiloista on hyötykäytössä. Tarpeettomista tiloista aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia.

Kuva 4 Juurikkaniemen sairaala 70-80-luvulla
(Kuva Sairaalamuseon arkisto)

Tarkastuslautakunnan saaman käsityksen mukaan psykiatrian toimialueella toimintaa kehitetään, vaikka erityisesti psykiatripula haittaa toimintaa.

Lastenpsykiatria

Lastenpsykiatria kuuluu yhdessä lastentautien, lastenneurologian ja kehitysvammanhuollon erikoissairaanhoitotasoisten palvelujen kanssa lasten vastuualueeseen. Vastuualueen johtaja ja hallinnollinen sihteeri toimivat pääsairaalassa ja lastenpsykiatrian ylilääkäri Väinönkatu 6:ssa. Osastohoito on ollut rakennuksessa 45. Tarkastuslautakunnan havaintojen mukaan osaston tilat soveltuivat toimintaan hyvin.

Lastenpsykiatrian lääkäritilanne parani, vaikka alaa vaivaa maan laajuinen lääkäripula. Kehittämiskohteina toiminnassa ovat mm. lastenpsykiatrisen perehdytysaineiston työstäminen ja kokoaminen, lasten mielenterveystyön hoitoketju sekä lastenpsykiatrisen avohoidon kehittäminen.

Kuva 5 Lastenpsykiatrian toimitila rakennus 45

Intensiivinen avohoito ja osastohoito on tarkoitus siirtää vuonna 2015 Kuopioon KYS:n hoidettavaksi, jolloin osastohoito lakkaa Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen perusteella ammatilliset perusteet siirrolle ovat olemassa. Nähtäväksi jää, miten tämä järjestely huomioi erityisen hoidon ja tuen tarpeessa olevien pienten potilaiden ja heidän vanhempiensa tarpeita ja onko siirrolla vaikutuksia tarvittavaan hoitoon pääsulle.

Keuruun terveysasema

Keski-Suomen seututerveyskeskus tuottaa Keuruun kaupungin perusterveydenhuollon palvelut. Pääterveysasemalla toimivat väestövastuulääkäreiden ja hoitajien vastaanotot, neuvolat, kuntoutus, vuodeosasto, hammashoitola ja erityispalvelujen yksikkö. Terveysasemalla toimii kaksi reseptihoitajaa, mikä parantaa vastaanotto toimintaa. Terveysasemalla työskentelee kaikkiaan 123 henkilöä. Vuodeosastolla on 38 paikkaa, joista on laskennallisesti varattu kuusi paikkaa petäjävetisille potilaille Petäjäveden vuodeosaston lopettamisen takia. Keuruun kaupunki on vuokrannut Keuruun terveysaseman tilat sairaanhoitopiirille.

Keuruun Erityispalveluyksikkö (EPY) vastaa Keuruun alueen psykiatrisesta avohoidosta sekä psykiatrisesta kuntoutuksesta. EPY vastaa myös vaikeiden päihde- ja muiden riippuvuusongelmaisten avohoidosta. Myös perheneuvolatyö kuuluu EPY:n vastuualueeseen. Keuruun Erityispalveluyksikköön kuuluvat: mielenterve-

ystoimisto, päihdekliniikka, perheneuvola, psykiatrian päiväkeskus, tuettu asumis- palveluyksikkö ja psykiatrinen kotikuntoutus. Sivuvastaanotot toimivat Haapamä- ellä, Multialla ja Petäjavedellä. Keuruun osalta yksityisten psykiatristen asiakkai- den sijoitus hoitokoteihin kuuluu myös EPY:n piiriin. Erityispalvelujen yksikkö tuot- taa aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä perheneuvolapalvelua. Vas- taavaa toimintaa ei ole muilla seututerveyskeskuksen terveysasemilla.

Tarkastuslautakunta sai vierailullaan hyvän kuvan terveysaseman toiminnasta. Tilat ovat toimivat, joskin vanhat. Rakennuksiin tarvittavista muutostöistä on sovittu yhteis- ymmärryksessä Keuruun kaupungin kanssa. Seututerveyskeskus liikelaitos on mah- dollistanut yhteistyötä eri muodoissa erikoissairaanhoidon ja muiden terveysasemien kanssa.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kuntalakiin (325/2012) kesällä 2012 lisätyt säännökset kunnan ja kuntakonsernin si- säisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta tulivat voimaan vuonna 2014. Sisäisestä valvontaa ja riskienhallintaa on selostettu toimintakertomuksessa sivuilla 6-18.

Sairaanhoitopiirissä on ilmennyt kaksi laajaa tietosuojarikkomusta. Tarkastuslauta- kunnan saaman selvityksen mukaan kyseessä on yksittäistapauksista. Sairaanhoito- piirin ajantasaiset ohjeet ovat toimivat.

Tietoturvallisuuden merkitys organisaatioiden toimintakyvyn varmistamisessa koros- tuu jatkuvasti, kun sairaanhoitopiirin toiminta tulee entistä riippuvaisemmaksi tietojär- jestelmistä ja niiden toiminnasta. Tietoturvallisuuteen liittyviä uhkia ei voida täysin poistaa, mutta näiden vaikutuksia voidaan vähentää pitkäjännitteisellä tietoturvalli- suuden kehittämistyöllä. Varmentamalla organisaation toimintojen luotettavuutta, jat- kuvuutta ja varautumista vähennetään riskien vaikutuksia ja kohotetaan organisaati- on toimintavarmuutta. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan sairaanhoi- topiirin tietoturvapolitiikkaa päivitetään parhaillaan. Tavoitteena on, että tietoturvapoli- tiikka saadaan käsitellyksi marraskuussa. Tietojärjestelmien kriittisyys- ja tietoturva- luokitus selvityksen tekemistä valmistellaan parhaillaan. Luokitus tehdään yhteistyös- sä US ICT –projektin kanssa, jotta se palvelee myös uuden tietoturvallisen konesalin rakentamista.

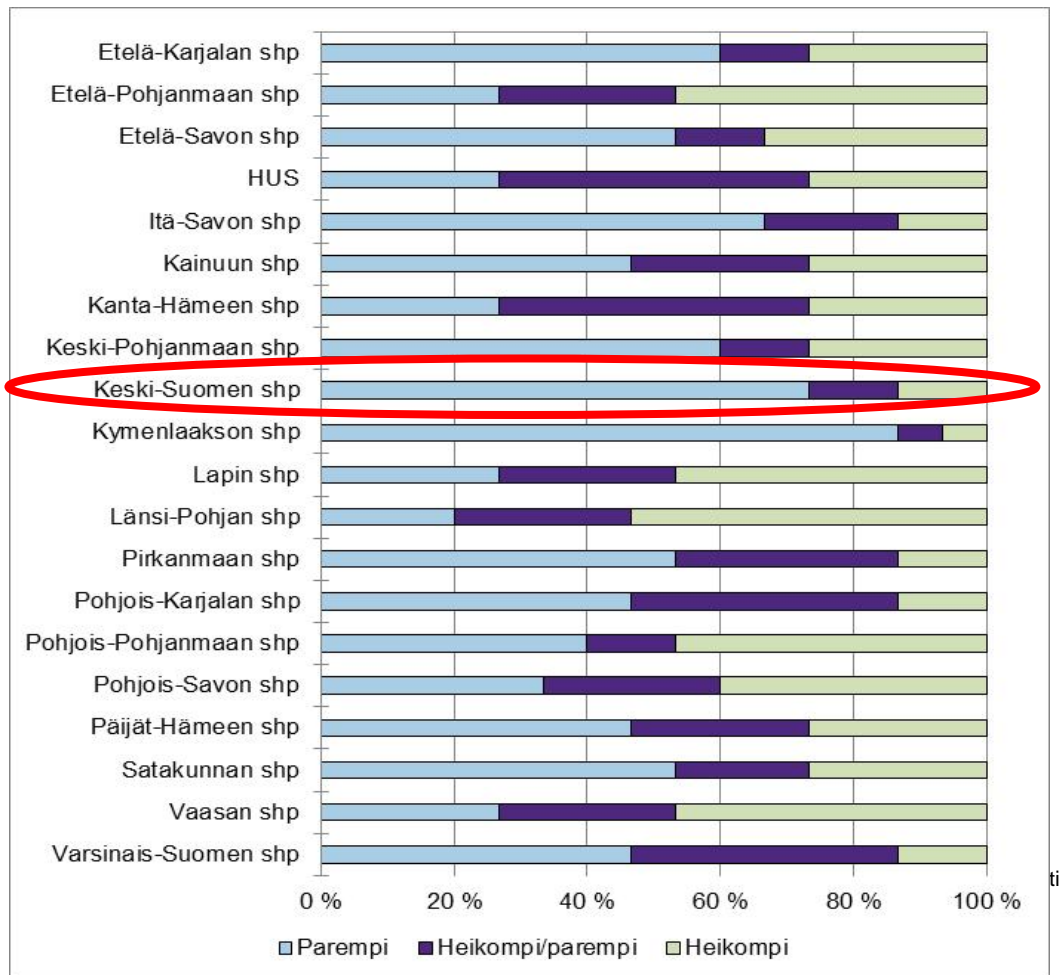
Tarkastuslautakunta korostaa, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee olla järjestelmällistä toimintaa ja kattaa olennaiset sairaanhoitopiirin kuntayhtymän toimin- taan ja talouteen liittyvät riskit.

7. Vertailu muiden Erva-alueen sairaanhoitopiirien kehitykseen

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD) laati ensimmäisen kerran laa- tuindikaattorivertailun vuosilta 2011-12 eri sairaanhoitopiirien välillä. Keski-Suomen sairaanhoitopiiri oli tässä vertailussa toiseksi paras. Edelle meni vain Kymenlaakson sairaanhoitopiiriin. Tämä kertoo osaltaan sairaanhoitopiiriin onnistumisesta toiminnas- saan. Sairaanhoitopiirimme oli 11:llä mittarilla 15:sta sairaanhoitopiirien keskiar- vonyläpuolella. Keski-Suomi oli paras sairaanhoitopiiri KYS-Erva-alueella.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tämä raportti tukee sitä käsitystä, että sairaanhoitopiirimme pyrkii toimimaan maakunnan asukkaiden hyväksi.

Kuopion Yliopistollisen sairaalan erityisvastusalueeseen kuuluu viisi eri sairaanhoitopiiriä: Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri (KYS), Keski-Suomen sairaanhoitopiiri (KS shp), Etelä-Savon sairaanhoitopiiri (E-S shp), Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä (PKSSK) ja Itä-Savon sairaanhoitopiiri (I-S shp). Alla olevissa taulukoissa on nostettu eräitä keskeisiä tunnuslukuja esille eri sairaanhoitopiireistä.

Episodituottavuus 2013/sija sairaalaryhmässä ja oman tuottavuuden kehitys
2009-2013

(THL) (KYS ryhmässä yliopistolliset sairaalat, muut ryhmässä keskussairaalat)

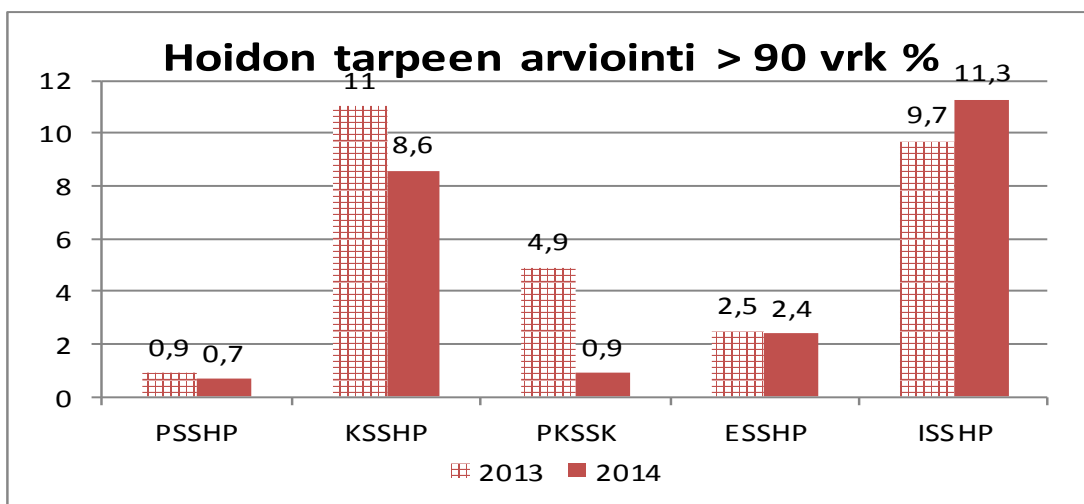
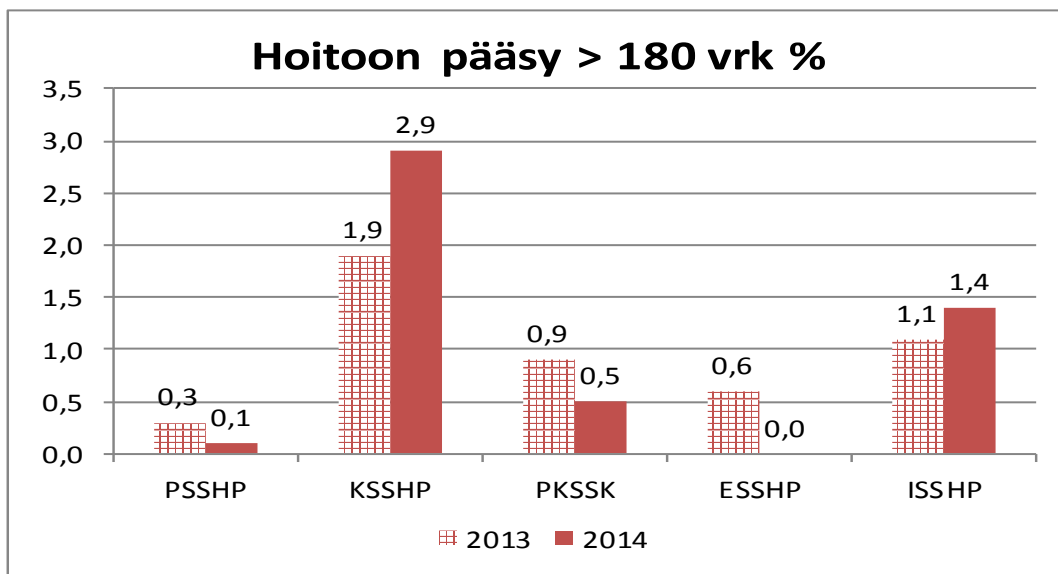
	Episodituottavuus/sija 2013		Oman tuottavuuden kehitys, indeksi 2009=100				
	Pisteluku	Sija ao. ryhmässä	2009	2010	2011	2012	2013
KYS	104	1/5	100	107	105	102	100
K-S shp	94	9/16	100	99	96	96	95
PKSSK	119	1/16	100	88	96	99	96
E-S shp	101	6/16	100	100	99	95	90
I-S shp	89	16/16	100	95	93	92	92

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin tuottavuus on säilynyt samana vuosina 2011-2013. Tarkastuslautakunta näkee, että tuottavuuden nostamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Hoitotakuun toteutuminen 2014 Erva-alueen sairaanhoitopiireissä (THL)

	Hoitoon pääsyä odottaneet		Hoidon tarpeen arviointia odot- taneet		Lähetteen käsit- telyaika	
	Yli 180 vrk		Yli 90 vrk		Yli 21 vrk	
	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
KYS	3	0,1	29	0,7	369	0,7
K-S shp	90	2,9	356	8,6	253	0,5
PKSSK	10	0,5	29	0,9	66	0,2
E-S shp	0	0	38	2,4	206	0,9
I-S shp	23	1,4	36	11,3	147	1,2

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri on selvinnyt hoitotakuun velvoitteista lain edellyttämällä tavalla, mutta suhteessa muihin sairaanhoitopiireihin on vielä tehtävää.

Eräät talouden tunnusluvut kuntayhtymien tilinpäätösten 2014 perusteella

	Yli-/alijäämä €/väestö		Lainat €/väestö	Konserni- lainat €/väestö	Vuosikate €/väestö	Toimin- ta- kulujen nousu %	Jäsen- kunta- laskutus muutos/ tasekir- jan mu- kaan
	2014	Kertynyt					
PS shp	9	-47	544	864	64	1,6	1,5
KS shp	-24	-62	341		34	1,8	-0,8
PKssk	19	3	388	495	80	2,2	3,1
ES shp	1	-52	274	286	39	5,4	3,4
IS shp	0	0	293	293	2	2,4	2,5

8. Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle

Tarkastuslautakunnan tutustumiskohteista nousi esille suunnittelun liittyvän tulevaisuuden ennustamisen vaikeus. Tilojen suunnittelun lähtökohtana olleet tiedot päivystyksen, Väistö 3:n ja Lastenpsykiatrian osastohoidon osalta ovat vanhentuneet nopeasti. Tarkastuslautakunta korostaakin havaintojensa pohjalta tulevaisuuteen tähtäävän suunnittelun merkitystä Uusi sairaala –hankkeen osalta.

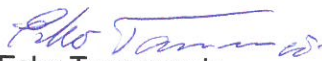
Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle tämän arviointikertomuksen arvionaan vuoden 2014 tavoitteiden toteutumisesta.

Yhteenvetona tarkastuslautakunta esittää valtuustolle:

1. että se pyytää hallitukselta selvityksen, millä toimenpiteillä sairaanhoitopiiri varmistaa potilaiden tietosuojaa koskevien ohjeiden noudattamista.
2. että se pyytää hallitukselta selvityksen siitä, miten valtuustoa tullaan jatkossa informoidaan Uusi sairaala –hankkeen tilasuunnitelmien ja kustannusarvion toteutumisesta.
3. että se pyytää hallitukselta selvityksen Uusi sairaala-hankeeseen liittyvästä Jyväskylän kaupungin perusterveydenhuollon integraation sopimustilanteesta
4. että se pyytää hallitukselta selvityksen alijäämien kattamisesta suunnitelmakauden aikana

Jyväskylässä toukokuun 8. päivänä 2015

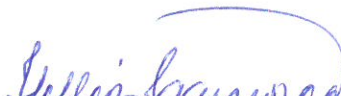
Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tarkastuslautakunta

Esko Tammenoja
puheenjohtaja

Tiina Minkkinen
varapuheenjohtaja

Tapani Mäki

Pia Nyman

Hellevi Saarenpää